

# ВЪПРОСНИК ЗА ДОКТОРАНТУРА ПО ФИЛОСОФИЯ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

(МЕТОДИКА НА ФИЛОСОФИЯТА В УЧИЛИЩЕ)

Проф. дфн. Сергей Герджиков

Тема 1. Въведение: философията като игра

Съвременната ситуация в преподаването на философията

Тема 2. Защо философия в 21. век

Защо философия в 21 век?

Криво разбраната свобода

Преход между две епохи

Какво да се прави?

3. Цели на обучението по философия

Целите в най-новите документи на Министерството на образованието и науката

Специфични цели на обучението по предмета в този етап

Целите на обучението в съвременни школи

Проблеми на философското образование днес

Доближаване до целите

Тема 4. Философията като учебен предмет у нас и по света

Въведение: Философията и другите предмети

Традиции и промени

Новият предмет „Философия“

История или съвременност?

Философията в училище по света

Парижка декларация

Тема 5. Учебници и помагала – печатни и електронни

Кратка история на съвременните учебници по философия

Пътуване във философията

Методическата структура на уроците и темите

Най-новите учебници по Философия за 8. клас

Илюстрации в учебниците по философия

Електронни учебници

Учебни помагала

Тема 6. Нови техники в обучението по философия

Мозъчна атака, провокация

Себеоценка и взаимно проверяване

Работа в екип

Кръгла маса (Философски кръг)

Игра: „Горещи столове“

Отборно състезание

Играта в живота и в клас

Ролеви игри

Работни листове – разпечатки и електронен достъп

Ресурси в електронните варианти и мултимедия

Тема 7. Творческата роля на учителя

Учителят управлява учебния процес с фокус ученика.

Учителят решава какво и как се прави в клас.

Учителят прилага готови и разработва собствени техники.

Програми и учебници

Съчетаване на учебници?

Как учителят да следва правилата и да запазва своя автономен избор?

Тема 7. Час за нови знания

Новото знание като находка

Структура на урока за нови знания

Структурата от 2001 и новата структура

Тема 9. Час за дейности

Час (урок) за дейности

Структура на урока за дейности

Познавателни и функционални компетентности

Казуси

Примерни указания за ключовите компетентности – Я. Мерджанова

Уроци за обобщение и проверка

Тема 10. Дискусия и дебат

Въведение: диалог и дебат

Откъде тръгваме? Обичайният спор

От мнение към теза

Дискусиите в авторските учебници и помагала

Неосократическият метод – Леонард Нелсън

Организиране и провеждане на дискусията

Дискусия със съученика до мен

Дискусия на „горещи столове“

„Сократически“ диалог

Дискусия в клас „по отбори“

Общи правила на философския дебат

Тема 11. Работа с текстове

Кратка история

Избор на текст

Четене и разбиране

Разпознаване (идентификация)

Работа със и чрез думата като изходна база

„Редактиране“ на текста

Интерпретиране (превод) на текста

Резюме и конспект

Дискусия по текст

Тема 12. Създаване на есе (аналитичен текст)

Философско есе

Как се пише философско есе?

Примерни теми за есета

Реферат (аналитично съчинение)

Оценяване на философско есе (аналитичен текст)

Тема 13. Решаване на казус

Поява и развитие на философските казуси

Примерни казуси

Психологически казуси

Телепортацията: един мисловен експеримент

Казус: Може ли машината да мисли?

„Слепият часовникар“

Текст и казус: дискриминация и мобинг

Експеримент с куклата Бобо

Морален казус

Тема 14. Учебен тест и въпросник

Кратка история

Място на тестовете във философските дисциплини

Въпросници в учебниците по философия

Тестове за проверка на знанията

Затворени въпроси

Отворени въпроси

Стандартизиран тест по философски дисциплини

Оценяване на решения на тестове

Най-нови учебни тестове

Тема 15. РОЛЕВА ИГРА

Ролевите игри в клас

Курсът по философия като пътешествие

Цели и структури на ролевите игри в обучението

Ролеви игри в учебниците за 8.клас

Ателиета и етюди

Ролеви игри в учебниците за 9.клас

Примерни задачи-игри

Философски задачи

Тема 16. Публично представяне и презентация

Умението за публично представяне

Какво е презентация?

Публично представяне

Основни правила за публичното представяне

Примерни презентации по теми

Тема 17. Ученически проект

Учебен проект

План на дейностите по проекта

Проектирането като дейност

Структура на проекта

Примери за проекти в училище

Тема 18. Оценяване по философия

Нова наредба на МОН за оценяване

Самооценка

Оценка на знания и на умения по стандарта

Оценка на участие в дискусия

Оценка на работа с философски текст

Оценка на решение на казус

Оценка на есе (реферат)

Оценка на проект

Оценка на знание и разбиране. Тест

Обобщена оценка

## ЛИТЕРАТУРА

### по ФИЛОСОФИЯ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

### (МЕТОДИКА НА ФИЛОСОФИЯТА В УЧИЛИЩЕ)

Герджиков, С. Методика на философията в училище. Лекции. Екстрем, 2019

Герджиков, С. Философия. Книга за учителя. Екстрем, 2019

Учебници по Философия за 9. клас, одобрени през 2018 г.

Иванова-Варджийска, Е., Панева-Иванова, Д., Захариев, Я. *Философия за 9. клас.*

Просвета-София, С., 2018

Колев И, Пожарлиев, Р., Стоев П., Найденова-Пириндева, Р., *Философия за 9. клас.*

Анубис, С., 2018

Герджиков, С. *Философия за 9. клас*, С., Екстрем, 2018

Несторова Г., Димитрова, Р., Бойчев, Б., Тултукова, Р. *Философия за 9. клас.*

Педагог – 6, С., 2018

Кънева, В., Касабов, О., Тодорова, Т., *Философия за 9. клас.* Булвест, С., 2018

Учебници по Философия за 8. клас, одобрени през 2017 г.

Иванова-Варджийска Е., Цветанска С., Захарев, Я. *Философия за 8. клас.* Просвета-

София, С., 2017

Андреева Л., Найденова-Пириндева Р., Колев И, Пожарлиев Р., Стоев П.

*Философия за 8. клас*, Анубис, С., 2017

Герджиков, С. *Философия за 8. клас*, Екстрем, С., 2017

Несторова Г., Димитрова, Р., Бойчев, Б., Тутулкова, Р. *Философия за 8. клас.*

Педагог – 6, С., 2017

Каприев Г., Каприева, Д. *Философия за 8. клас*, Булвест, С., 2017

Герджиков, С. *Философия за 11. клас – Мултимедия*, Екстрем, С., 2006

<https://extremepress.net/book/filosofiya-za-11-klas-multimediya/>

Учебници по Философския цикъл, одобрени през 2001

Димитров, Т., Манолова, П. *Психология и логика*, С., Екстрем, 2001 и Учебна

тетрадка

Герджиков, С., Д. Добрева. *Етика и право за 10 клас.* С., Екстрем, 2002 и Учебна

тетрадка

Герджиков, С., Я. Мерджанова. *Философия за 11. клас. С.*, Екстрем, 2001 и Учебна тетрадка

Герджиков, С. *Свят и личност, С.*, Екстрем, 2004. и Учебна тетрадка

Василев, В., Стаматов, Р., *Психология за 9. клас, С.*, Анубис, 2001

Герганов, Е. и колектив. *Психология и логика (психология)*, Просвета – София, 2002

Игов, И. и колектив. *Психология и логика (Психология); (Логика)*, Нова звезда, 2002

Несторова, Г. и колектив, *Психология и логика, С.*, Педагог 6, 2001

Колев, И. и колектив, *Етика и право, С.*, Анубис, 2001

Денкова, Л., Ат. Семов, *Етика и право, С.*, Д-р Иван Богоров, 2002

Видева, Н. и колектив, *Етика и право, С.*, Минерва, 2002

Колев, И., Пожарлиев, Р., *Философия, С.*, Анубис, 2001

Денков, Д. и колектив, *Философия, С.*, Просвета – София, 2002

Георгиев, О., Г. Каприев, *Философия, С.*, Д-р Иван Богоров, 2001

(Да се ползват също учебните помагала към учебниците)

Първите учебници по философия след 1990

Кючуков, Л., Любен Сивилев, Димитър Денков, *FILOSOFIA*, Бис, 1991

Герджиков, С., *Философия за 11. клас*, Просвета, 1992

Колев, И., Пожарлиев, Р., Макариев, П., *Философия за 11. клас*, Лик, 1994

Герджиков, С., *Кратка илюстрирана философия*, Екстрем, 1995

Герджиков, С., *Философия за професионалните училища*, Екстрем, 1994

Денков, Д., Колев, И., *Антология по философия, I част.*, С., Аргес, 1991

Колев, И., Гичева, Д., Гънгов, А., *Антология по философия за 11. клас, С.*, Просвета,

1992

Помагала на издателство Екстрем

Герджиков, С., Я. Мерджанова, *Учебна тетрадка по Философия за 9. клас. С.*, Екстрем, 2018

Герджиков, С. *Учебна тетрадка по Философия за 8. клас. С.*, Екстрем, 2017

Рашева-Мерджанова Я., Панайотова, П. *Помагало за личностно развитие по Философия за 8. клас. С.* 2017, Екстрем

Герджиков, С., *Учебна тетрадка по Свят и личност за 12. клас, С.*, Екстрем, 2005

Герджиков, С., Д. Добрева, *Учебна тетрадка по Етика и право за 12. клас*, С., Екстрем, 2002

Герджиков, С., Я. Мерджанова, *Учебна тетрадка по Философия за 11. клас*, С., Екстрем, 2001

Герджиков, С., *Философия прима*, С., Екстрем, 1994

Преводни учебници и популярни въведения по Философия

Гордер, Ю. *Светът на Софи*, С., 1997, 2005

Делюз, Ж., Гатари, Ф. *Що е философия?*, С., Критика и хуманизъм, 1995

Смит, Л., Рийпър, У. *Начален курс по Философия*, С., Госпъл, 1996

Тейчман, Дж., Эванс, К. *Философия. Руководство для начинающих*, Москва: Весь мир, 1997

Важни книги за изучаване на философията

Дюи, Дж., *Демокрация и образование*, С., 1945

Дюи Дж., *Как мислим?* С., Минерва, 2002

Нелсън, Л. *Сократовият метод*, С., Любомъдрие, С., 1993

Лоу, Ст. *Гимнастика на ума*, С., Изток-Запад, 2004

Улф, Р., *За философията*, С., Издателство на НБУ, 2004

Ясперс, К., *Въведение във философията*, С., Гал и ко, 1994

Морен, Е. *Мислещата глава*, С.,Полис, 2000

Ранд, А. *Философията: кому е нужна*, С., Изток-Запад, 2011

Фърн, Н., *Зенон и костенурката. Как да мислим като философи*, С., Обсидиан, 2003

Еко, У., Кариер, Ж.-К., *Това не е краят на книгите*, С., Enthusiast, 2001.

Европейски документи и изследвания

Концепцията за основните принципи и иновативни моменти в проекта за нов закон за предучилищното и училищно образование

Европейската референтна рамка за задължителни ключови компетентности за учене през целия живот (ЕРРКК)

Европейската квалификационна рамка (ЕКР) за учене през целия живот

Националната квалификационна рамка (НКР) за учене през целия живот

Учебно-изпитна програма за ДЗИ по философия

Парижка декларация за философия (Paris Declaration for Philosophy, adopted during the International Study Days on “Philosophy and Democracy in the World”, organized by UNESCO in Paris on 15 and 16 february 1995. UNESCO, 171 EX/12, annex II

<http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001386/138673e.pdf> )

*Teaching Philosophy in Europe and North America*, UNESCO, 2011

(Препоръки за преподаването на философия в Европа и Северна Америка, приети експертна среща на високо равнище, организирана от Юнеско, Милано, Италия, 14-16 февруари 2011)

United Nations, Report by the Director-general, On an Intersectional Strategy on Philosophy, Paris, 2011

Документи на МОН

Закон за предучилищното и училищното образование, 2015

Наредба за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала, 2016-217

Програми по Философия за 8., 9., 10. клас на МОН (2016-)

Програма по Психология и логика за 9. клас на МОН (2000 г.)

Програма по Етика и право за 10.клас на МОН (2000 г.)

Програма по Философия за 11.клас на МОН (2000 г.)

Психологически текстове и тестове

В интернет има публикувани много интересни и важни психологически книги, тестове, статии и учебници. Част от тях са използвани в нашите учебници и помагала.

Методическа литература

*Teaching Philosophy in Europe and North America*, UNESCO, 2008

Бешкова, А., Принципи и методи в ДОС и учебните програми по „Философия“ (VIII – X клас) за първи гимназиален етап, , *Проблеми и перспективи на философското образование в България*, С., УИ, 2018, 43-50

Варджийска, Е., Изследователската общност. Философски и дидактични трансформации на едно понятие от американския прагматизъм в съвременната немска философия (Карл-Ото Апел, Юрген Хабермас) и дидактика на философията, 2014, автореферат

Варджийска, Е., Възможности за прилагане на Сократовия метод при преподаване на философия в училище, електронна публикация

[http://junior.integra.bg/bg/Socratic\\_Dialogue/docs/evelina\\_vardjiska.pdf](http://junior.integra.bg/bg/Socratic_Dialogue/docs/evelina_vardjiska.pdf)

Герджиков, С., *Философският текст*, С., Просвета, 1993

Герджиков, С., Мерджанова, Я., *Философия – книга за учителя*, Екстрем, 2001

Герджиков, С., Порочните кръгове (За сегашното равнище на философското образование), *Философски алтернативи*, № 2, 2015, 156–165

Герджиков, С., Николова, Н., Проблеми на приетите от МОН нови програми за общообразователна подготовка по философия, *конференция , Проблеми и перспективи на философското образование в България*, С., УИ, 2018, 144-154

Дафов, В., Митренцева, М., Петрова, С. Проучване на оценяването по предметен цикъл „Философия” в IX-XI клас [онлайн] 2018.

Драмалиева, В., Преподаването на приложна етика, *Сдружение на университетските преподаватели по философия*, <https://philosophybulgarianassociation.wordpress.com/2015/12/>

Елчинов, Д., Защо вместо философия в България се преподава история? (Иванов, Д., *Виртуална култура*, 16, 2015, ел. сп.) *Проблеми и перспективи на философското образование в България*, С., УИ, 2018

Елчинов, Д., Неосократическият диалог и интерактивното преподаване на философия, *Проблеми и перспективи на философското образование в България*, С., УИ, 2018, 43-50

Елчинов, Д., Николова, Н., Функции на философията в средното образование в България, *Философия*, том 26, 2017, № 1, 86 – 99

Нелсон, Л. *Сократовият метод*. Любомъдрие, 1993

Николова, Н. *Оценяването по философия в средното училище в България – съдържателни и технологични аспекти*. УИ „Св. Кл. Охридски“, 2020

Колева, Б., Сократовата беседа в университетското обучение по философия,

[http://supfb.hit.bg/frames/contents\\_bg/reports/report8.html](http://supfb.hit.bg/frames/contents_bg/reports/report8.html)

Митренцева, М., *Философските дисциплини в училище след 1991 г. Философия на промяната*. <https://litenet.bg/publish30/maia-mitrenceva/filosofia/content.htm>

Рашева-Мерджанова, Я., *Педагогически есета*. С., 2007

Рашева-Мерджанова, Я., *Науките за духа в училище*. София: „Екстрем“, 2007

Рашева-Мерджанова, Я. *Философия на образованието, проявена в академичен курс*, УИ, С., 2018

Рашева-Мерджанова, Я. *Синергетическа философия на образованието*, УИ, С., 2017

Рашева-Мерджанова, Я. *Базови методически подходи за трансверсални компетентности. Просто б+*. УИ, С., 2014

Рашева-Мерджанова, Я., *Маси и масово образование в глобална среда*, УИ, С., 2015

Рашева-Мерджанова, Я., *Експертиза на училищния учебник*, УИ, С., 2009

Атанасова, Д., Личностно развитие през философия, история на изкуството и компютърни технологии. <http://filosofiaizkustvo.wordpress.com>

Чобанска, А., Образование за креативно мислене чрез обучението по философия в средния курс, <http://www.spisanie.virtualna-kultura.com/statii.php?cat=31&arx=1&id=33>

Философия на образованието

“Philosophy of education”, Wikipedia, the free encyclopedia

Phillips, D.C. and Siegel, Harvey, "Philosophy of Education", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2015 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/win2015/entries/education-philosophy/>>

Archambault, R. (ed.), *Philosophical Analysis and Education*, London: Routledge, 1965

Biesta, G., and Burbules, N., *Pragmatism and Educational Research*, Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2003

Blake, N., Smeyers, P., Smith, R., and Standish, P. (eds.), *The Blackwell Guide to the Philosophy of Education*, Oxford: Blackwell, 2003

Carr, D., *Making Sense of Education*, Routledge Falmer, 2003

Cohen, L. *Philosophical Perspectives in Education*, 1999

Curren, R. (ed). *A Companion to the Philosophy of Education*. Oxford: Blackwell Publishing, 2003

Dewey, J., *Democracy and Education* (1916) (Български превод: Дюи, Дж., *Демокрация и образование*, 1946)

Dewey, J., *My Pedagogic Creed* (1897). (Български превод: Дюи, Дж., *Моето педагогическо кредо*. *Култура*, 31 (2425), 2006 (налично в мрежата)

Николова, Н., Аналитична философия на образованието – история, методи и перспективи, *Философия*, 2, 2018